SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	24/6399
Dok.nr:	24/36694
Arkiv:	FE-151
Saksbehandler:	Johnny Kvalø
Dato:	07.11.2024

Budsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
PS - 009/24	Arbeidsmiljøutvalget	18.11.2024
PS - 008/24	Administrasjonsutvalget	19.11.2024
PS - 016/24	Rådet for personer med funksjonsnedsettelse	20.11.2024
PS - 021/24	Eldrerådet	20.11.2024
PS - 069/24	Driftsutvalget	21.11.2024
PS -	Ungdomsrådet	
PS - 145/24	Formannskapet	27.11.2024
PS -	Kommunestyret	

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING

1. Kommunestyret vedtar Budsjett 2025 og økonomiplan 2025 – 2028 med de mål, rammer og tiltak som fremkommer for det enkelte rammeområdet. Økonomiplanens første år utgjør kommunens årsbudsjett for 2025.

2. Kommunestyret viderefører nye handlingsregler for 2025 - for økonomiplanperioden 2025-2028.

3. Driftsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt drift» §5-4 første og andre ledd.

4. Investeringsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt investering» §5-5 første og andre ledd.

5. Lånerammen for investeringer settes for 2025 til 133,259 MNOK. I tillegg tas det opp 30 MNOK i startlån hos Husbanken - til videre utlån, jfr. punkt 19. Låneopptak for investeringer i varige driftsmidler for resten av økonomiplanperioden settes til 259,700 MNOK i 2026, 7 MNOK i 2027 og 7,240 MNOK i 2028.

6. Inntekt og formueskatt settes til maksimal sats i henhold til Stortingets vedtak.

7. I medhold til lov om eigedomsskatt til kommunane (eigedomsskattelova) §§ 2 og 3 skal følgende utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2025:

Eiendomsskattesatsen utskrives med 4 ‰ for bolig- og fritidseiendom og 7 ‰ for alle andre eiendommer i henhold til eiendomsskattelovens § 2 og 3. Bunnfradrag for godkjente bolig og fritidseiendommer settes til kr. 0.

a. Eiendomsskatt skrives ut i henhold til vedtatte eiendomsskattevedtekter.

b. Eiendomsskatt forfaller til betaling med samme terminer som øvrige kommunale avgifter.

c. Etter eiendomsskatteloven § 7a skal det innvilges fritak for eiendomsskatt for så vidt gjelder private barnehager og skoler, som ikke driver på kommersielt grunnlag. Videre kan eiendommer som eies av stiftelser eller organisasjoner, som ivaretar kommunens gavn eller tarv og som ikke driver på kommersielt grunnlag, herunder bygdehus og idrettsanlegg som er åpne for alle, av kommunestyret innvilges fritak for eiendomsskatt.

d. For skatteåret 2025 skal det gis fritak for eiendom iht. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a) for Kulturfabrikken Eiendom AS – gnr. 15 bnr. 31 seksjon 1, 6 og 7.

e. For 2025 gjennomføres en kontormessig oppjustering av gjeldende takster, (i henhold til Eiendomsskattelovens § 8A-4) med 10 %.

8. Budsjett 2025 for Kulturfabrikken Sortland KF vedtas med en overføring fra kommunen på 26,06 MNOK.

9. Nye gebyr- og betalingssatser for pleie og omsorg i 2025 vedtas i henhold til vedlagt tabell i saken jfr. vedlegg 2.

10. Priser på kommunale tjenester som endres fra 01.01.25 jfr. også vedlegg 1:

1. Vann, abonnementsgebyr: kr. 1.481,- + mva. (- 22,6%)
2. Vann, forbruksgebyr: kr. 16,65 + mva. (+ 34%)
3. Avløp, abonnementsgebyr: kr. 1.265,- + mva. (- 16,2%)
4. Avløp, forbruksgebyr: kr. 14,47 + mva. (+ 44%)
5. Feieavgift: kr. 770,- + mva. (- 0,8%)
6. Ikke regulerte betalingssatser for tekniske tjenester er framlagt i egen sak.
7. e. Gebyr for etablererprøve fastsettes til maksbeløp.

11. Gebyrregulativ for husholdningsrenovasjon og slam vedtas i tråd med vedlegg 3. fra Reno-Vest IKS.

12. Kommunestyret vedtar for 2025 et tilskudd på 7,943 MNOK til Den Norske kirke v/Sortland kirkekontor inkl. kommunal tjenesteyting.

13. Kommunestyret vedtar for 2025 et tilskudd på 1,4 MNOK til Vesterålsrådet

14. Kommunestyret vedtar for 2025 et tilskudd på 0,573 MNOK til RKK.

15. Kommunestyret vedtar for 2025 et tilskudd på 4 MNOK til PPD.

16. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige budsjettekniske tilpasninger og pensjonsjusteringer.

17. Kommunestyret gir kommunedirektøren fullmakt til å fordele budsjett på ansvars- og artsnivå innenfor rammene.

18. Enkeltvedtak som fattes i løpet av 2025 som medfører budsjettmessige konsekvenser for 2025-2028 skal også inneholde et oppdatert handlingsprogram med saldering for hele økonomiplanperioden.

19. Sortland kommune vedtar økt bosetting av 100 flyktninger i 2025, det bosettes ingen enslige mindreårige under 15 år.

20. Lånerammen på startlånsmidler fra Husbanken settes til 30 MNOK for 2025.

21. Med bakgrunn i demografiske og økonomiske utfordringer bes kommunedirektøren utrede organisasjon og tjenesteproduksjonsstruktur. Dette forelegges politisk behandling i løpet av 2025.

Driftsutvalget behandling - 21.11.2024 - PS-069/24

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Endringsforslag fra Rødt, foreslått av Johnny Torgersen, Rødt

Sak 69/24: Budsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028

Rødts forslag som fremmes til Driftsutvalget

Prioriterte tiltak
1 Eiendomsskatt: Bunnfradraget settes til kr 300 000 kun for (helårs)boliger – skal ikke gjelde fritidsboliger.

2 Psykisk helserådgiver videregående skole videreføres kr 840 000 hver år i økonomiplanperioden

3 Sortlandshjelpa Ung: Dersom ikke minst dagens fagkompetanse og tilbud kan opprettholdes på grunn av manglende økonomi, skal dette legges fram så snart som mulig i budsjettregulering og det skal vurderes økonomiske tiltak.

4 Helse og omsorg: Opprettelse av 6-7 avlastningsplasser i Lamarktunet 1,8 mill. for 2025 og 5,4 mill. resten av økonoomiplanperioden

5 Videreføre tiltak med oppretting av stillinger ut over grunnbemanning i barnehager som tiltak for økt vikarstabilititet og styrking av generell grunnbemanning. Delfinansiering fra virkarbudsjettet + økt tilskudd til enheten.

6 Maurnesbassenget: Det utredes mulighet for økt bruk og tilgjengelighet av Maurnesbassenget ut over skoletilbudet. I dette ligger å vurdere ulike konsept for drift og/eller utleie av bassenget mot betaling. Dette gjennomføres innen 1.kvartal 2025 og kan eventuelt vurderes satt i verk fra høsten 2025. Åpner også for eventuelle tilskudd for å få tiltaket iverksatt.

7 Demning Storvatnet: Investering til bygging av demning Storvatnet tas ut.

Inndekning:
Utfra dagens situasjon ser det ut til å bli et mindreforbruk i forhold til siste budsjettregulering for 2024 på ca.12 mill. I tillegg er det tilgjengelig minst 5 mill. for 2026 ut over kommunedirektørens budsjettoppsett. Det vil også være aktuelt å legge inn ca. 10 mill. fra disposisjonsfondet i økonomiplanperioden utfor kommunedirektørens oppsett.

Forslag fra Høyre, foreslått av Frank Ludvigsen, Høyre

Budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 tas til orientering og sendes over til Formannskap da saken ikke har vært partibehandlet enda.

Kommunedirektørens innstilling ble satt opp mot fremlagte forslag fra Høyre. Fremlagte forslag ble enstemmig vedtatt (7 H,1 SP, 1 INP, 1 SV, 1 AP, 1 R).

Fremlagte forslag fra Rødt falt med 1 stemme (1 R) mot 11 stemmer (7 H,1 SP, 1 INP, 1 SV, 1 AP).

Driftsutvalget PS - 069/24 VEDTAK:
Budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 tas til orientering og sendes over til Formannskap da saken ikke har vært partibehandlet enda.

Eldrerådet behandling - 20.11.2024 - PS-021/24

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Saken tas enstemmig til orientering.

Eldrerådet PS - 021/24 VEDTAK:
Saken tas til orientering.

Administrasjonsutvalget behandling - 19.11.2024 - PS-008/24

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Endringsforslag, foreslått av Roar Wessel Olsen, Høyre

Administrasjonsutvalget tar saken til orientering.

Innstillingen ble satt opp mot fremlagte forslag. Fremlagte forslag ble enstemmig vedtatt.

Administrasjonsutvalget PS - 008/24 VEDTAK:
Administrasjonsutvalget tar saken til orientering.

Arbeidsmiljøutvalget behandling - 18.11.2024 - PS-009/24

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

009/24 Budsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028, foreslått av Brita Kleivan,

Arbeidsmiljøutvalget tar saken til orientering.

Medvirkning, foreslått av Jon Børre Knutsen,

Utdanningsforbundet og Fagforbundet forutsetter at vi blir involvert i prosessen så tidlig som mulig, ved drøftinger angående strukturelle endringer.

Fremlagte forslag ble enstemmig vedtatt.

Arbeidsmiljøutvalget PS - 009/24 VEDTAK:
Arbeidsmiljøutvalget tar saken til orientering.

Utdanningsforbundet og Fagforbundet forutsetter at vi blir involvert i prosessen så tidlig som mulig, ved drøftinger angående strukturelle endringer.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN

FAKTA I SAKEN
Kommunedirektøren legger med dette frem forslag til budsjett 2025 og økonomiplan 2025 – 2028.

Forslag til budsjett og økonomiplan bygger på regjeringens forslag til statsbudsjett og KS sin prognosemodell fra oktober 2024, samt gjeldende budsjett og økonomiplan. I tillegg til kommunens økonomiske stilling og politiske vedtak som gir føringer for budsjett- og økonomiplanarbeidet samt andre forhold som påvirker den økonomiske situasjonen og kommunens utfordringsbilde.

I etterkant av budsjettdokumentet som ble utlevert 31.10.2024, er det kommet noen endringer, avklaringer og kunnskap som kommunedirektøren i det videre vil redegjøre for.

Det vises også både til vedlagt budsjett og økonomiplan, samt web versjon som har følgende lenke: https://pub.framsikt.net/2025/sortland/bm-2025-budsjett_2025_og_økonomiplan_2025-2028

VURDERING
I årets siste kvartal viser prognosene som ble behandlet i budsjettregulering 3-2024 at kommunen inneværende år styrer mot et betydelig merforbruk og bruk av disposisjonsfond for å balansere årets budsjett. Siste to ukene har også regjeringen signalisert ca. 5 milliarder i tilleggsbevilgninger for både inneværende år, og 5 milliarder for neste budsjettår. Dette er etter kommunedirektørens oppfatning en bevilgning som ble gjort for å kompensere for prisøkninger og bortfall av skatteinntekter.

Renteberegninger i kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplanen er beregnet ut fra kommunalbankens prognoser i september/oktober. Pr i dag er disse estimatene opp mot 0,5 % lavere enn hva som er nåværende anslag. Siden det fortsatt er betydelig usikkerhet rundt både hvordan kronekurs og renter vil utvikle seg i tiden fremover, foreslår foreløpig ikke kommunedirektøren endringer i renteberegninger.

Budsjett og økonomiplan er utarbeidet med utgangspunkt i KS prognosemodell fra 14. oktober for beregning av skatt og rammeinntekter. I anslaget på skatteinntekter øker disse betydelig fra 2024 til

2025 og skyldes at både den kommunale skatteøren øker fra årets nivå med 1,8 %, til 12,75 til neste år, samt at inntektsutjevningen øker fra 60 % til 64 % i 2025/2026. Dette medfører at en stor del av Sortland kommune sine inntekter er avhengig av et høyt nivå på skatteinngangen. Høyere renter over lengre tid enn stipulert tidshorisont, gjør at rentefradragene øker slik at skatteinntekter går ned.

Etter at prognosemodellen ble oppdatert 4. november viser det seg at kommunes inntekter i år etter denne ekstrabevilgningen reduseres med 1,627 MNOK mot estimerte 8,3 MNOK i økning. Dette som følge av at det forventes lavere skatteinntekter for inneværende år. For 2025 utgjør denne ekstrabevilgningen en økningen for Sortland 5,769 MNOK. Denne økningen ikke hensyntatt i kommunedirektørens budsjettforslag.

I forslaget til kommunedirektøren foreslås det å ta imot 100 flyktninger. Dette er ca. halvparten av mottak som har kommet hvert av de to siste årene. Hvordan flyktningpolitikken blir fremover er usikkert. Det er ikke utelukket at det i løpet av denne økonomiplanperioden vil bli en omstillingsprosess i den kommunale driften for å tilpasse seg endrede forutsetninger.

Ved en inkurie kom ikke innspillene fra eldrerådet til økonomiavdelingen før 1. november, slik at dette ikke ble vurdert før budsjettdokumentet ble offentliggjort 31.oktober. Kommunedirektøren har derimot i etterkant gjort en vurdering, men har ikke funnet nødvendig økonomisk handlingsrom for å imøtekomme rådets innspill. Dette ligger som et vedlegg til saken.

I behandling av budsjett og økonomiplan er det gjort flere endringer og utredet ulike tiltak, hvorav noen er hensyntatt og andre ikke. Kommunedirektøren legger ved et eget vedlegg som viser «ønskede tiltak og investeringer» som ikke er med i budsjett og økonomiplanen.

Kommunedirektøren er kjent med at Reno- Vest har styrebehandlet gebyrsatsene og at de har innstilt til representantskapet som har møte fredag 15.11. Det er innstilt på 5,9 % økning på husholdningsavfall og 9,5 % på slam, men dette vet en ikke før saksfremlegget sendes ut. Dette vil legges ved saken når godkjent protokoll mottas.

I kommunedirektørens forslag til budsjett 2025 ligger det kalkulert inn samme beløp til Studiesenter RKK Vesterålen som for inneværende år, kr 504 441,-. Kommunedirektøren mottok 12.11 en oppdatert prognose fra RKK på kr. 573 955-, slik at forslaget i punkt 14 ivaretar det faktiske beløpet. Dette dekkes inn over stipulerte merinntekter fra staten i avsnitt 4 over.

Samtidig som denne budsjettsaken blir behandlet, er det noen saker som også er til politisk behandling og vedtakene i disse sakene vil påvirke de økonomiske forutsetningen som ligger i kommunedirektørens forslag. Dette gjelder spesielt forslag til ny planstrategi, hvor det legges opp til en ambisiøs gjennomføringsplan og som vil kreve ressurser utover det som ligger i organisasjonen i dag. Etter planforslaget er vedtatt, vil kommunedirektøren kvalitetssikre hva de ulike utredningene vil innebære av mer-ressurser og fremme en sak på dette.

Personalmessige forhold

Økonomiske forhold

I forslag til budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 er det gjort en betydelig innsats for å balansere driften til et nivå som gjør at planlagt bruk av disposisjonsfond i løpende drift er eliminert. Det er gjennomført reversering av mange tiltak og ytterligere innstramminger på mange områder for hvert enkelt rammeområde, noe som gjør at driften er sårbar for forhold som ligger utenfor planlagt drift.

De siste 20 årene har kommunens investeringer ligget relativt lavt. Satsninger spesielt de 2 siste årene innenfor vei/vann/avløp, skole, samt helse og omsorg, har medført at kommunes lånegjeld har økt betydelig - og er nå på ca. 1 348 MNOK. Gjeldsnivået vil nå et antatt toppnivå på vel 1 600 MNOK i løpet av 2026, og vil være en betydelig økonomisk faktor i kommunens utgifts portefølje.

Selv om rentenivået fortsatt holder seg på et høyere nivå enn hva som er signalisert det siste året, legges det opp til en ambisiøs investeringstakt de neste to årene. Sykehjemmet ferdigstilles om ca. 8

måneder og bygging av ny flerbrukshall til 250 MNOK vil starte en stund etter dette. Ny hall estimeres å stå ferdig i slutten av 2026, og hvor kapital og driftskostnader fra 2027 estimeres til ca. 14 MNOK, hvert år.

Kommunen går fra et betydelig merforbruk i 2024 til økonomisk balanse i planperioden. Slik kommunedirektøren vurderer kommunens økonomiske stilling og utvikling fremover vil den med dagens drift nærme seg et kritisk nivå. Dette innebærer at kommunens økonomi og drift ikke er økonomisk bærekraftig over tid.

En betydelig økning i demografikostnader de nærmeste årene hvor aldersgruppen mellom 0-19 år blir redusert med 219 personer og blir ca. 50 MNOK billigere å drifte. I motsatt ende viser gruppen over 67 år at de blir 394 personer flere og ca. 95 MNOK dyrere. Når en også vet at antall sysselsatte pr. bruker også går betydelig ned de neste årene, skaper dette en viss bekymring for den fremtidige tjenesteproduksjonen.

Dette indikerer et tydelig behov for endringer innenfor begge tjenesteområder i planperioden, hvor både ressursinnsats og organisering vil medføre fortsatt omstilling. All erfaring tilsier å møte denne utfordringen i forkant. I tillegg har Sortland kommune ambisjoner om langsiktig sunn økonomisk utvikling, hvor positivt netto driftsresultat og godt økonomisk handlingsrom er viktig. Både som kommune og regionsenter. Det vedtas nye og definerte handlingsregler som peker retning og ambisjonsnivå, og for å oppfylle disse vil det logisk fordre iverksetting av omstilling og tilpasning til endringer i etterspørsel av kommunens tjenester. Dette oppnår vi kun gjennom en proaktiv tilnærming til de utfordringer vi står foran.

Det er derfor kommunedirektørens klare oppfatning at det må gjennomføres tilpasninger i eksisterende drift for å møte de utfordringene som ligger foran oss. Dette medfører at det må gjennomføres en gjennomgang av hele driftsorganisasjonen for å tilpasse den til de tjenestebehov som demografiprognosene antyder. For å gjennomføre dette legges det inn et eget punkt i innstillingen som ivaretar denne kontraheringen til kommunedirektøren (jfr. pkt 21). I lys av den økonomiske utviklingen og rammebetingelser kommunen står foran i økonomiplanperioden, ser Kommunedirektøren konkret behovet for å gjennomgå alle rammeområder med hensyn til mer omfattende strukturelle grep. Dette gjelder i særdeleshet de største enhetene som Oppvekst og Helse og omsorg. Kommunedirektøren vil så tidlig som mulig i 2025 sikre nødvendig beslutningsgrunnlag for politisk behandling av forslag til eventuelle strukturelle endringer på disse områder.

Folkehelse

Klima-, miljø- og naturforhold

KONKLUSJON

I kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan, er det lagt inn en drift som i en kort tidshorisont er økonomisk bærekraftig. Det legges opp til en relativ ekspansiv økning av lånegjelden de to første årene av økonomiplanperioden, og som vil medføre en ikke ubetydelig drift og finansøkning fra 2026 og utover. I den samme tidsperioden illustreres det en rentenedgang, som vil kompensere for økte finans- og driftsutgifter når ny idrettshall står ferdig.

Både renteprognoser og skatteinntekter er faktorer som kan påvirke det økonomiske handlingsrommet til også Sortland kommune fremover. Kommunedirektøren legger etter beste evne til grunn de estimatene som er tilgjengelig på budsjettidspunktet, når det gjelder kommunens inntekter og utgifter.

Hvis kommunen skal komme i posisjon til ivareta eller bygge opp fondsreserver eller investere utover denne planperioden, må driftsbesparende tiltak iverksettes for å oppnå økonomisk bærekraft over tid.

Vedlegg:

Gebyrregulativ vann og avløp 2025 Sortland kommune - lagt til 20.11.2024
Brev ang. innspill budsjett 2025 Sortland kommune
Vedlegg 2. Gebyrsatser for Helse og omsorg 2025
Vedlegg 1. Momentum Budsjettnotat Selvkost - Sortland kommune 2025 til 2028
Vedlegg 3. Økonomiplan for 2025 2028 oversikt ønskede tiltak og investeringer som ikke er med Budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028